

Zuhdija Adilović¹

ASHABI ALLAHOVA POSLANIKA, S.A.V.S., ZVIJEZDE KOJE NE GUBE SJAJ

Sažetak

Uloga i značaj časnih ashaba u dostavi i širenju islama je velika i značajna. Upravo zbog toga oni su zauzimali posebno mjesto u svim generacijama muslimana. Muslimani našeg podneblja su od samog dolaska islama na naše prostore, izražavali, a i danas izražavaju/gaje veliki respekt i poštovanje prema toj najčasnijoj i najodabranijoj generaciji muslimana. Takav odnos prema časnim ashabama potkrijepio sam kur'anskim ajetima i vjerodostojnim hadisima Poslanika, s.a.v.s., s ciljem da se ta praksa nastavi i ne uvaže pokušaji pojedinih frakcija i sekti da taj stav, na razne načine, kod naših muslimana poljuljaju.

Jedno od značajnih pitanja, koje je danas veoma aktuelno kada su u pitanju ashabi, jeste i odnos ashaba prema Ehli-bejtu i obratno. Ovim radom pokušao sam predstaviti istinski odnos jednih prema drugima. Taj odnos se zasnivao na islamskom bratstvu i posebnom uvažavanju porodice i potomaka Poslanika, s.a.v.s. To se jasno vidi iz kur'anskih ajeta i mnogobrojnih hadisa. Također, naveo sam historijske činjenice koje potvrđuju izuzetno korektan odnos ashaba prema Ehli-bejtu i obratno, kao što je međusobno nadijevanje istih imena i slično.

Nadam se da ću ovim skromnim radom doprinijeti afirmaciji kulture Ehli-bejta i ashaba koji su muslimanima današnjice itekako potrebni kako bi prevazišli mnoge međusobne nesuglasice i nesporazume koji rezultiraju nejedinstvom i slabljenjem muslimanskog ummeta.

Ključne riječi: ashabi, Ehli-bejt, međuljudski odnosi, Kur'an, hadis

¹ Vanredan profesor, Islamski pedagoški fakultet Univerziteta u Zenici zuhdija.adilovic@gmail.com

Rad autora je dostavljen 19. 9. 2012. godine, a prihvaćen za objavljivanje 22. 10. 2012. godine.

Uvod

Hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova, Milostivom Svemilosnom, Vladaru Sudnjega dana. Neka je Salavat i selam onome ko je poslan kao milost svim stvorenjima. Salavat njemu i njegovoj časnoj i čestitoj porodici, njegovim vrlim ashabima i svima onima koji ga slijede do Sudnjega dana.

Allah, dž.š., Svojom mudrošću i pravdom odlikovao je Svoja stvorenja jedne nad drugim. Najbližim Sebi učinio je najčasnija i najuzvišenija stvorenja, tako je Arš nad kojim se nadvisio učinio među najvećim stvorenjima, a Džebraila učinio najvećim i najčasnijim melekom. Allah je među ljudima odabrao najbolje i najčasnije da obave najčasniju zadaću. To su poslanici i vjerovjesnici koje je poslao ljudima da im pojasne Uputu i propise. Zatim je među poslanicima i vjerovjesnicima odabrao najboljeg i najčasnijeg među njima, Muhammeda b. Abdullaha, s.a.v.s., kao svog najbližeg miljenika. Poslanik, s.a.v.s., kaže: „Allah, dž.š., odabrao je Kinane od potomaka Ismailovih, a.s., a Kurejš od Kinane, a od Kurejša potomke Hašimove, a od potomaka Hašimovih mene.“ (En-Nevevi, 1392. H.:6077)

Allah, dž.š., je Svome Poslaniku odabrao najbolje ashabe (drugove) kako bi mu pomogli u najtežoj ulozi i najčasnijoj misiji, dostavljanju ove vjere i njenoj implementaciji kao primjer svim ljudima. Abdullah b. Mes'ud, r.a., je rekao: „Allah je pogledao u srca ljudi i vidio da je srce Muhammeda, s.a.v.s., najbolje, te ga odabrao za sebe i učinio ga prenosiocem svoje upute. Zatim je pogledao u srca ljudi nakon Muhammeda i vidio da su srca njegovih ashaba najbolja, te ih je učinio njegovim pomagačima koji će se žrtvovati na putu njegove vjere. Zato je ono što muslimani vide dobrim i kod Allaha dobro, a ono što oni vide lošim i kod Allaha loše.“ (Ahmed, bez godine izdanja:3600)

Još veća počast ukazana je Poslaniku, s.a.v.s., tako što je Allah, dž.š., blagoslovljenim učinio njegovo potomstvo i sve što je vezano za njih.

Jedan od pokazatelja naše ljubavi prema Poslaniku, s.a.v.s., jeste i naša želja da se upoznamo s njemu najbližim društvom koje je Allah, dž.š., odabrao i posebno pripremio za tu ulogu. Oni su bili njegovi iskreni pomagači u dostavljanju vjere što širem krugu ljudi.

Ovdje je veoma važno istaći da termin „ashabi“ obuhvata porodicu Poslanika, s.a.v.s., i sve ashabe koji su živjeli u njegovo vrijeme, povjerovali u njega i s njime se sretali. Velikim naporom i

požrtvovanošću časnih ashaba zajedno s Poslanikom, s.a.v.s., uspostavljena je neprobojna utvrda islama.

I pored toga što je uloga ove časne generacije muslimana naglašena u samom Kur'anu i hadisima, mnogim muslimanima danas neophodno je više saznanja o njihovim životima kako bi uvidjeli da je tajna njihovog uspjeha upravo u tome što su bili jedinstveni i čvrsto vezani jedni za druge uz duboko poštovanje i uvažavanje. Značaj te najodabranije generacije muslimana seže i do danas, jer mi u razumijevanju vjere itekako uvažavamo ono što su oni kazali i protumačili.

Prva generacija muslimana predstavlja najbolji primjer implementacije islama u društvenoj zajednici i rješavanja društvenih problema. Nažalost, danas pojedine frakcije i sekte koriste određene, pogrešno protumačene događaje iz života ashaba za potpirivanje međusektaških sukoba muslimana.

Zato je itekako potrebno istaći pozitivnu stranu tog perioda i širiti kulturu ashaba i Ehli-bejta kojom se mogu prevazići mnogobrojni problemi kojima su muslimani današnjice opterećeni.

Ko se smatra ashabom?

Islamska ulema razilazi se po pitanju definicije ashaba. Najpoznatija od njih je sljedeća: „Ashabom se smatra svaki musliman koji je vidio Poslanika, s.a.v.s., makar na momenat i umro kao musliman.“ Ovo mišljenje zastupa imam Ahmed, El-Buhari i svi muhaddisi, kako to navodi En-Nevevi. (En-Nevevi, 1392. H.:1/36)

Tabekatus-sahabe (kategorije ashaba po zaslugama)

1. Prvi muslimani koji su primili islam u Mekki, kao što su Ebu Bekr, Omer, Osman, Alija i drugi.
2. Učesnici prisege u Darun-nedwe. Kad je Omer, r.a., primio islam, odveo je Poslanika, s.a.v.s., do vijećnice (Darun-nedwe) gdje mu je jedna grupa Mekelija dala prisegu na pokornost.
3. Muhadžiri u Habeše (Etiopija).
4. Učesnici na prisegi *el-akaba el-ulaa*.
5. Učesnici na prisegi *el-akaba es-sanija*.
6. Prvi muhadžiri koji su stigli Poslanika, s.a.v.s., dok je bio u mjesto *Kuba'*, prije ulaska u Medinu i izgradnje džamije.
7. Učesnici bitke na Bedru.

8. Muhadžiri koji su došli u Medinu između Bedra i Hudejbije.
9. Učesnici u prisegi *er-Ridwan* na Hudejbiji.
10. Muhadžiri koji su došli u Medinu između *Hudejbije* i *Fetha*.
11. Muslimani koji su primili islam na dan Osvajanja Mekke (*Feth*).
12. Djeca koja su vidjela Poslanika, s.a.v.s., na dan osvajanja Mekke i na Oprosnom hadždžu.

Naravno, ova podjela ashaba na tabekat je relativna, jer ima ashaba koji ne spadaju ni u jednu od spomenutih, kao što su naprimjer ashabi koji su učestvovali u bici na Hendeku, Hudejbiji, Hajberu i sl. Također, jedan ashab se može svrstati u više spomenutih tabekata.

Rezultati razvrstavanja ashaba po tabekatima su:

- raspoznavanje onih koji su imali ista imena i nadimke,
- prepoznavanje mursel hadisa od hadisa sa spojenim senedom,
- određivanja vremenskog perioda suhbeta, što nam pomaže da damo prednost nekom od hadisa koji su kontradiktorni. (El-Askalani, 1328. H.)

Prava ashaba i naše obaveze prema njima

- Voljeti i poštovati ih, te se o njima pozitivno izražavati.
- Iskreno svjedočiti da je generacija ashaba najodabranija generacija muslimanskog ummeta, odnosno najbolja generacija koju je čovječanstvo ikada imalo.
- Vjerovati da je razumijevanje islama na osnovu njihovih tumačenja štiti muslimanima od novotarija, zabluda i smutnji.
- Dati svoj doprinos u upoznavanju s njima i afirmaciji njihovih biografija.
- Braniti ih od onih koji ih napadaju ili pokušavaju da ih, ili neke od njih, ukaljaju.
- Usaditi ljubav prema njima u srca naših mlađih naraštaja, kako bi ih istinski zavoljeli i zadržali respekt prema njima.

To bismo mogli detaljnije pojasniti kroz nekoliko sljedećih tačaka:

1. Imati iskren odnos prema njima svojim srcem i jezikom.

Ibn Tejmije kaže: „U osnove vjerovanja ehli sunneta vel-džema'ata spada iskren i korektan odnos, srcem i jezikom, prema ashabima, r.a., kao što ih je Allah, dž.š., opisao riječima: *Oni koji poslije njih dolaze – govore: „Gospodaru naš, oprostí nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima; Gospodaru naš, ti si, zaista, dobar i milostiv!*“ (Kur'an, *El-Hašr*, 10) (Ibn Tejmije, 1426. H.:3/152-156)

Na taj način mi se pokoravamo riječima Poslanika, s.a.v.s.: „Nemojte grditi moje ashabe! Tako mi Allaha, kada bi neko od vas udijelio zlata koliko brdo Uhud, ne bi dosegao ni pola onoga što su oni učinili.“ (Ibn Bettal, 1420. H.:3673)

2. Prihvatiti sve ono što se navodi u Kur'anu i hadisu o njihovim vrlinama i stepenima.

U osnove vjerovanja ehli sunneta vel-džema'ata spada i prihvatanje svega što se prenosi u Kur'anu, sunnetu i konsenzusu vezano za vrline ashaba i njihove odlike. Tako dajemo prednost onima koji su se borili za islam i udjeljivali svoj imetak za njega prije Hudejbijje, nad onima koji su to činili poslije. Dajemo prednost muhadžirima nad ensarijama. Vjerujemo da je Allah, dž.š., rekao učesnicima na Bedru, a bilo ih je tri stotine i nešto: „Radite što god hoćete, Ja sam vama oprostio.“ (El-Buhari:4890)

Zatim, da neće ući u vatru niko od učesnika u prisegi ispod Drveta, kao što nas je obavijestio Poslanik, s.a.v.s. Allah, dž.š., je zadovoljan njima i oni Njime, a bilo ih je više od 1400. Svjedočimo da će u Džennet svako onaj za koga je to kazao Poslanik, s.a.v.s., kao što su deseterica kojima je obećan Džennet, Sabit b. Kajs b. Šemmas i drugi adhabi. (Ibn Tejmije, 1426. H.:3/153)

Volimo Ehli-bejt, porodicu Poslanika, s.a.v.s., pridržavajući se vasijjeta Poslanika, s.a.v.s., kada je rekao: „Allahom vas opominjem da budete dobri prema mojoj porodici, Allahom vas opominjem da budete dobri prema mojoj porodici!“ (Muslim: 2408) Također je kazao Abbasu, svome amidži, nakon što mu se požalio da neki od Kurejšija grde sinove Hašimove: „Tako mi Allaha, oni neće biti vjernici sve dok vas ne budu voljeli radi

Allaha i zato što ste moj rod.“ A zatim je dodao: „Allah, dž.š., odabrao je sinove Ismailove, a među njima Kenane, a među Kenanama Kurejševiče, a među Kurejševičima sinove Hašimove, a među sinovima Hašimovim mene.“ (Muslim:1795)

Volimo i poštujemo supruge Poslanika, s.a.v.s., majke svih iskrenih vjernika. Vjerujemo da će one biti njegove supruge i na ahiretu, naročito Hatidža, r.a., majka većine njegove djece, prva koja je u njega povjerovala, pomogla mu u njegovoj misiji i uživala veliko mjesto kod njega. Zatim iskrena i kćerka Iskrenog, r.a., za koju je Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Prednost Aiše nad ostalim ženama je kao prednost potkriže nad ostalom hranom.“ (El-Buhari:3443; Muslim:2446)

3. Neupuštanje u polemiku oko nemilih događaja koji su se desili među njima.

Između ostalih naših obaveza prema ashabima jeste i ne polemizirati o nemilim događajima koji su se desili među njima i ne dozvoliti da svojim riječima, na bilo koji način, omalovažimo bilo koga od njih.

Ibnu Tejmije navodi da među temelje vjerovanja ehli sunneta vel-džema'ata spada i neupuštanje u polemiku oko onih događaja u kojima je došlo do razlaza među ashabima, pa kaže: „Ehlu sunne vel-džema'a smatraju da su mnoge od predaja koje govore o nemilim događajima među ashabima lažne, neke od njih su doživjele prepravke dodavanjem ili oduzimanjem i iskrivljavanjem. A kada je riječ o vjerodostojnim predajama po tom pitanju, mi njima tražimo ispriku i smatramo da je svako od njih postupio po svom idžtihadu, neko bio u pravu, a neko pogriješio. Istovremeno ne smatramo da su oni sačuvani od velikih i malih grijeha, nego je moguće da pogriješe. Međutim, oni su imali toliko dobrih djela i zasluga da zaslužuju da im se oprostí ukoliko nešto i pogriješe. Njima se opraštaju grijesi koji se ne bi oprostili onima poslije njih, upravo iz razloga što imaju toliko dobrih djela i zasluga koje drugi ne mogu doseći. Poslanik, s.a.v.s., kazao je da su oni najbolja generacija i da je pregršt onoga što je neko od njih udijelio veća od brda Uhuda koje udijeli neko iz generacija poslije njih. Napokon, ukoliko je neko od njih učinio neki grijeh, sigurno se pokajao, ili učinio dosta dobrih djela kojima je taj grijeh neutralisao te mu je oprošten, ili će mu biti oprošten šefa'atom Poslanika, s.a.v.s., koji će se najprije zauzimati za njih, ili je poslije toga iskušan nedaćama

na ovom svijetu kojima će otkupiti počinjeni grijeh. Ukoliko je to tako s očitim grijesima, kako je tek onda sa stvarima u kojima su postupili po svom idžtihadu, pa ukoliko ispravno postupe imaju dvije nagrade, a ukoliko pogriješe imaju jednu, a greška im se prašta.

Isto tako, ono na čemu se zamjeri pojedinim od njih jeste neznatno u odnosu na njegove zasluge i dobra djela koja je učinio, kao što su: vjerovanje u Allaha i Njegova Poslanika, džihad na njegovom putu, hidžra, pomoć Poslaniku, s.a.v.s., znanje i mnogobrojna dobra djela koja je učinio. Ko detaljno prouči njihove biografije sigurno će doći do neospornog saznanja da su oni najbolji ljudi koje je Allah, dž.š., stvorio nakon poslanika i da se bolji od njih nikada nisu, niti će se pojaviti u ljudskom rodu, te da su oni najbolja generacija ovog ummeta koji je, opet, najodabraniji i najčasniji ummet kod Allaha.“ (Ibn Tejmije, 1426. H.:3/154)

Mi smo dužni da po pitanju razlaza koji se desio među ashabima zadržimo pozitivno mišljenje o njima i da čuvamo svoje nijjete tumačeći ta dešavanja. To zbog toga što je svako od njih učestvujući u neredima koji su se među njima desili imao svoje viđenje i tumačenje toga. A dužni smo da o njima dobro mislimo zbog svega što su prije toga uradili i bili najiskreniji pomagači Poslanika, s.a.v.s., a po islamskom učenju, onaj ko po svom mišljenju postupi pa pogriješi, ima opravdanje i nagradu kod Allaha.

Ovdje moram pojasniti još jednu veoma važnu činjenicu kada je ova tema u pitanju: ne smijemo izgubiti iz vida da su postojale tajne ruke koje su djelovale iza zastora kako bi ta dešavanja usmjeravale u pravcu nereda i smutnji, kako bi raspirile vatru razdora i spriječile svaku priliku za razboritost, preispitivanje, sporazum i pomirenje. To je bilo očito i dobro poznato u ratu koji se desio između Alije, r.a., i vojske okupljene oko deve. Oni su se već bili gotovo dogovorili, pa se odjedanput desilo nešto što je sve to poremetilo i raspalilo vatru rata. Poznata je uloga jevreja Abdullaha b. Sebe'a u neredima koji su završili ubistvom h. Osmana, zatim neredima koji su se desili za vrijeme Alije, r.a.

Sljedeća važna činjenica u ovom kontekstu jeste: ashabi, iako su pali pod utjecaj smutnji, ili su u njih bili nesvjesno uvučeni, imali su toliko zasluga, kao što je džihad, iskrenost, žrtva na Allahovom putu i sl., da će im to pomoći kod Allaha, dž.š. Upravo to je naglasio Poslanik, s.a.v.s., Omeru, r.a., kada je rekao za Hatiba b. Ebi Belte'u: „Pusti me da mu glavu odsiječem!“ nakon

što je pokušao obavijestiti stanovnike Mekke o napadu Poslanika, s.a.v.s., upravo kada je Poslanik, s.a.v.s., nastojao da to izvede u potpunoj tajnosti i da ih iznenadnim napadom prisili na predaju i izbjegne veće gubitke. Tada mu je Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Polahko, o Omere! Otkud ti znaš da Allah, dž.š., nije pogledao u srca učesnika bitke na Bedru i rekao: ‘Radite što god hoćete, ja sam vama oprostio!’“ (El-Buhari:2845) To je potpuno ispravna logika, jer se ne smije zaniijekati sve što je čovjek u svome životu učinio zbog jedne greške koju je napravio. Nema čovjeka koji ne griješi, kao što nema sablje koja ne promaši.

Sljedeća činjenica ogleda se u odgovoru pravednog halife, Omera b. Abdul Aziza, r.a., kada je upitan o neredima koji su se desili među ashabima i koji su rezultirali krvoprolićem: „To je krv od koje je Allah, dž.š., očistio naše ruke, pa nemojmo njome prljati naše jezike.“ (Ebu Nuajm, 1405. H.:9/114) Ova njegova izreka jasno upućuje na to da nije potrebno čačkati po toj prošlosti koja je teška i bolna, kad nas je Allah, dž.š., već sačuvao od učešća u njoj. Allah, dž.š., kaže: *Taj narod je bio i nestao; njega čeka ono što je zaslužio, i vas će čekati ono što ćete zaslužiti, i vi nećete biti pitani za ono što su oni radili.* (Kur'an, *El-Bekara*, 134) (El-Kardavi, 2004:29-30)

Imam Zehebi je kazao zlatne riječi po ovom pitanju u kojima stoji: „Govor suparnika, ukoliko smo došli do zaključka da je rezultat zavisti i netrpeljivosti, neće se uzimati u obzir, niti će se prenositi, nego sakriti, kao što je kazano za sukobe među ashabima, r.a. Nažalost, još se nešto od toga prenosi u spisima i djelima, iako većina tih predaja nemaju ispravan sened ili su čak izmišljene. Zato ono što se nalazi pred nama na tu temu i što posjeduje naša ulema treba sakriti i u potpunosti odstraniti kako bi se srca očistila i ispunila ljubavlju prema ashabima. Obaveza je takve vijesti sakrivati od običnog svijeta i šireg kruga uleme. Isčitavanje takvih predaja može se odobriti istinskom i iskrenom alimu koji je daleko od pristrasnosti, ali pod uslovom da im svima istigfar čini. Tome nas uči Allah, dž.š., riječima: *Oni koji poslije njih dolaze – govore: „Gospodaru naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima; Gospodaru naš, ti si, zaista, dobar i milostiv!“* (Kur'an, *El-Hašr*, 10) Ashabi imaju toliko zasluga i dobrih djela da su dovoljna da im se oprostimo ono što su greškom učinili. Međutim, mi ne spadamo u one koji pretjeruju u veličanju bilo koga od njih, niti tvrdimo da je bilo ko od njih nepogrešiv. Mi smatramo da su jedni

među njima bolji od drugih, a da su Ebu Bekr i Omer, r.a., najbolji, zatim ostali od deseterice kojima je obećan džennet, te Hamza, Dža'fer, Mu'az, Zejd, supruge Poslanika, s.a.v.s., majke pravovjernih i njegove kćeri, zatim učesnici bitke na Bedru, a zatim najbolji među ostalima kao što su: Ebu Derda', Selman el-Farisi, Ibn Umer i ostali učesnici prisege Ridvan, za koje je Allah, dž.š., u Kur'anu kazao: *Allah je zadovoljan onim vjernicima koji su ti se pod drvetom na vjernost zakleli. On je znao šta je u srcima njihovim, pa je spustio smirenost na njih, i nagradiće ih skorom pobjedom i bogatim plijenom koji će uzeti, jer Allah je silan i mudar.* (Kur'an, *El-Feth*, 18-19),² zatim svi muhadžiri i ensarije, kao što je Halid b. Velid, El-Abbas, Abdullah b. Amr, zatim svi ostali koji su se družili s Poslanikom, s.a.v.s., s njim u borbu išli, hadž obavili i od njega hadise slušali. Allah, dž.š., bio zadovoljan svima njima i svim sahabijkama koje su hidžru učinile, ili ga u Medini dočekale, kao što je hašimijka Ummu Hani' i ostale sahabijke. (Ez-Zehebi, bez godine izdanja:10/92)

Obaveznost poštovanja i ljubavi ashaba (Ferid, bez godine izdanja:5)

Ashabi su najbolja generacija i najodabraniji među muslimanima. Oni su najbolji muslimani nakon Poslanika, s.a.v.s. Mi smo dužni da ih poštujemo i volimo, ističući Allahovo zadovoljstvo njima i stavljajući ih na mjesto koje im, kao takvim, pripada. Ljubav ashaba je obaveza svakog muslimana i dokaz imana i bliskosti Allahu, dž.š., a mržnja ashaba je nevjerstvo i zabluda, jer su oni nosioci ove vjere i samim time svako omalovažavanje njih jeste omalovažavanje vjere. Oni su nam vjeru prenijeli iskreno i odgovorno, čistu kakvu su je preuzeli od Poslanika, s.a.v.s., pronijeli su je diljem svijeta za manje od četvrt stoljeća. Allah, dž.š., je pomoću njih oslobodio mnoge krajeve, tako da je veliki broj ljudi u skupinama ulazio u ovu vjeru.

Kur'an i sunnet upućuju na obaveznost slijeđenja poštovanja i ljubavi ashaba i na to da je ljubav prema njima dokaz imana. Allah, dž.š., kaže: *A vjernici i vjernice su prijatelji jedni drugima...* (Kur'an, *Et-Tewba*, 71) Pošto je neosporan iman ashaba u Poslanika, s.a.v.s., a Kur'an i sunnet potvrđuju da su oni najbolji vjernici, ljubav i poštovanje prema njima jeste dokaz imana onoga

² Broj ashaba koji su učestvovali u ovoj prisegi je 1500, kako se navodi kod El-Buharije i Muslima. (El-Dževzije, 1405. H:3/287)

ko se tako prema njima odnosi. Poslanik, s.a.v.s., je rekao: „Znak imana je ljubav ensarija, a znak nifaka je mržnja prema njima.“ (El-Buhari:17)

Puno je citata koji govore o ovome, daleko bi nas odvelo da ih sve citiramo, ali prilika je da spomenemo čime iskrena ljubav ashaba rezultira na ovom i budućem svijetu, što pobuđuje našu želju da to ostvarimo.

Onaj ko voli ashabe, na ovom svijetu će biti pobjednik i dobitnik, kako u Kur'anu stoji: *Onaj ko za zaštitnika uzme Allaha i Poslanika Njegova i vjernike – pa, Allahova strana će svakako pobijediti.* (Kur'an, *El-Maida*, 56) Ibn Kesir tumačeći ovaj ajet kaže: „Svako onaj ko je zadovoljan prijateljstvom i zaštitom Uzvišenog Allaha, Njegova Poslanika i vjernika, uspjeh će i na ovome i na vječnom svijetu i bit će pomognut i na ovom i na vječnom svijetu.“ (Ibn Kesir, 2002:374)

Jedan od rezultata ljubavi ashaba je nada u proživljenje u njihovom društvu, jer je Poslanik, s.a.v.s., kazao, kako stoji u hadisu kojeg prenosi Abdullah b. Mesu'ud: „Došao je neki čovjek Poslaniku, s.a.v.s., i upitao: ‘O Allahov poslaniče, šta kažeš za čovjeka koji voli svoj narod, a nije im se priključio?’ Poslanik, s.a.v.s., tada reče: ‘Čovjek je s onima koje voli.’“ (El-Buhari:5817; Muslim:2963)

Zato su se ashabi Poslanika, s.a.v.s., nastojali približiti Allahu, dž.š., ljubavlju Ebu Bekra i Omera, to su smatrali svojim najboljima djelima i nadali se najvećoj nagradi kod Allaha za njih.

Imam Buhari prenosi od Enesa b. Malika da je neki čovjek upitao Poslanika, s.a.v.s., o Sudnjem danu, pa je rekao: „Kada će nastupiti Sudnji dan?“ Poslanik, s.a.v.s., je odgovorio: „A šta si ti za njega pripremio?“ On reče: „Ništa drugo, osim što volim Allaha i Njegova Poslanika.“ Poslanik, s.a.v.s., tada reče: „Ti si s onima koje voliš.“ Enes b. Malik kaže: „Ništa nam nije bilo draže od riječi Poslanika, s.a.v.s., ‘Ti si sa onima koje voliš.’“ Zatim, Enes reče: „Ja volim Poslanika, s.a.v.s., Ebu Bekra i Omera, i nadam se da ću biti s njima zbog svoje ljubavi prema njima, iako nisam svojim djelima dokučio njihova djela.“ (El-Buhari:3485)

Jedan čovjek je rekao Mu'afiju b. Imranu: „Gdje je Omer b. Abdul Aziz u odnosu na Muaviju?“ On se naljutio i rekao: „Niko se ne može porediti s ashabima Poslanika, s.a.v.s.! Muavija je njegov drug (ashab), njegov zet, pisar i povjerenik Objave...“ Imam Malik veli: „Poslanik, s.a.v.s., odgajatelj čovječanstva pomoću kojeg nas je Allah, dž.š., uputio i učinio ga milošću svim svjetovima, noću je

izlazio do mezarja El-Beki', dovu im činio i tražio oprost grijeha za njih. To mu je naredio Allah, dž.š., a Poslanik, s.a.v.s., nama je naredio da ih volimo i poštujemo i da se suprotstavimo onima koji se njima suprotstavljaju.“ (El-Kadi, bez godine izdanja:2/56)

Termin alu vel ashabu

Kada ulema govori o onima koji su bili s Poslanikom, s.a.v.s., i upotrebljava termin *ashabi*, to svakako podrazumijeva i Alul-bejt i prenošenje predaja i propisa od Poslanika, s.a.v.s., zajedno s ostalim ashabima.

Oni su upotrebljavali ovaj termin zato što je on općenitiji i obuhvata sve one koje je Allah, dž.š., počastio društvom s Poslanikom, s.a.v.s. *Alul-bejt* ili *Ehli-bejt* je termin kojim se, pored suhbeta, označava još jedna uža počast koja se odnosi samo na porodicu Poslanika, s.a.v.s. Termin *ashab* obuhvata svakog vjernika iz porodice Poslanika, s.a.v.s., koji je živio u njegovo vrijeme, a ima članova porodice Poslanika, s.a.v.s., koji su došli poslije njega, nisu ga vidjeli i ne spadaju u ashabe.

Tako je za vjernika muslimana velika čast ako se kaže da je bio ashab, a ta počast je još veća ako je iz porodice-potomstva Poslanika, s.a.v.s. To je velika čast, zato što njegovo porijeklo vodi do Poslanika, s.a.v.s., i što vjernici stalno salavat donose na njih svaki put kada se salavat donese na Poslanika, s.a.v.s.

Posebna počast jeste i učešće u bici na Bedru i davanje prisege na Hudejbiji. To su velike odlike tim ljudima kod Allaha.

Naravno, počašćen je i onaj od ashaba ko je primio islam prije osvajanja Mekke i učestvovao u bitkama za islam. Sve su to posebne počasti kojima je Allah, dž.š., darovao svoje robove na ovom svijetu, kako bi postigli Njegovo zadovoljstvo. Iako smo svjesni ovih termina, preporučuje se stalno ponavljati *el-alu vel-ashabu*, kako bi se stalno obnavljala naša ljubav prema toj časnoj porodici.

Ovdje ću samo spomenuti da u porodicu Poslanika, s.a.v.s., *Alul-bejt*, spadaju svi oni kojima je zabranjena sadaka iz porodice Dža'fer, Akil, Abbas i Ali, zatim majke pravovjernih, supruge Poslanika, s.a.v.s., na osnovu jasnog kur'anskog teksta. Ova definicija je važna kako ne bismo nekome ko je stvarno zaslužuje tu počast uskratili, ili nekoga ko to ne zaslužuje uvrstili u nju.

Također, definicija termina *ashab* je neophodna da bismo mogli utvrditi koji hadis zaista doseže do Poslanika, s.a.v.s., a koji

ne, što je veoma važno u određivanju stepena vjerodostojnosti hadisa. S druge strane, spoznaja da je neko ashab nas obavezuje da se prema njemu korektno odnosimo, s ljubavlju i poštovanjem

Odnos ashaba prema Ehli-bejtu i obratno

Koliko su međuljudski odnosi ashaba s Poslanikom, s.a.v.s., i njegovom porodicom bili na zavidnom nivou govori i činjenica da su se međusobno tazbinski vezali. Tako je Poslanik, s.a.v.s., oženio h. Aišu, kćerku Ebu Bekra i h. Hafsu, kćerku Omera, Allah, dž.š., bio zadovoljan svima. Isto tako, Poslanik, s.a.v.s., svoje kćerke je udao za drugog od četverice pravednih halifa: h. Rukajju za Osmana, r.a., a nakon njene smrti, za njega je udao h. Ummu Kulsum. Kćerku Fatimu, r.a., udao je za Aliju, r.a. (Ali ibn Ahmed et-Temimi, 2011:8)

Međusobno nadijevanje imena

Malo je poznato da je Alija, r.a., osim Hasana i Husejna, imao i sinove Omera, Ebu Bekra i Osmana, a posljednja dvojica bili su na Kerbeli i pali su kao šehidi.

Alija je nadjenio sinu ime Ebu Bekr i njegov sin Hasan nadjenio je jednom sinu ime Ebu Bekr, a drugom Omer, a Omerom je nazvao svog sina i Husejn, drugi Alijin sin.

Dakle, imena najbliskijih Poslanikovih, s.a.v.s., ashaba: Ebu Bekr, Omer i Osman nadijevali su članovi Alijine porodice i njegovi potonji potomci više od šest generacija. Musa el-Kazim, koji je šesta generacija Alijinih, r.a., potomaka, dvojici je svojih sinova nadjenio imena Ebu Bekr i Omer.

Naravno, mnogo je primjera gdje su pripadnici Ehli-bejta iskazivali svoje iskreno bratstvo i ljubav prema ashabima. Oni su znali kakvo poštovanje i koju veličinu zaslužuju ashabi, bili muhadžiri ili ensarije, a nadijevanje imena djeci jeste samo jedan oblik njihove ljubavi prema ashabima. Znali su da je to ustvari i revanš za prijateljstvo njihovog djeda, plemenitog Poslanika, s.a.v.s., kojem su ashabi bili najbliskiji prijatelji.

Navest ćemo još neke primjere. Dža'fer es-Sadik nadjenio je svojoj kćerki ime Aiša, također i Musa el-Kazim, Alija er-Rida i Alija el-Hadi. Svi su oni potomci Alije ibn Ebu Taliba, r.a., a El-Hadi je deveta generacija nakon njega. Dakle, nadijevanjem imena Aiša samo su dokazali svoju ljubav prema majki pravovjernih,

Poslanikovoј supruzi Aiši, r.a. (Ali ibn Ahmed et-Temimi, 2011:14)

Postoje još mnogobrojne rodbinske veze i mnoga imena koja svjedoče o iskrenoj ljubavi i bratstvu koje je vladalo između Ehli-bejta i ashaba. Ovakvim se naučnim činjenicama najbolje može odgovoriti zlonamjernim orijentalistima i smutljivcima koji su željeli muslimane zaraziti klevetama da su veze između Ehli-bejta i ashaba bile zasnovane na mržnji i neprijateljstvu. A Allah zna da to nije istina.

Zaključak

Uloga i značaj ashaba u dostavi i širenju islama je velika i značajna. Iz tog razloga ashabi su zauzimali posebno mjesto u svim generacijama muslimana. Muslimani našeg podneblja su od samog dolaska islama do danas gajili veliki respekt i poštovanje prema toj časnoj i naodabranoj generaciji muslimana. U ovom radu sam takav odnos prema ashabima potkrijepio kur'anskim ajetima i vjerodostojnim hadisima Poslanika, s.a.v.s., s ciljem da se ta praksa nastavi i ne uvažuje pokušaji pojedinih frakcija i sekti da taj stav, na razne načine, kod naših muslimana poljuljaju.

Jedno od značajnih pitanja, koje je danas veoma aktuelno kada su u pitanju ashabi, jeste i odnos ashaba prema Ehli-bejtu i obratno. Ovim radom pokušao sam predstaviti istinski odnos jednih prema drugima koji se bazirao na islamskom bratstvu i posebnom uvažavanju porodice i potomaka Poslanika, s.a.v.s. To je se jasno vidi iz kur'anskih ajeta i mnogobrojnih hadisa. Također, naveo sam historijske činjenice koje potvrđuju izuzetno korektan odnos ashaba prema Ehli-bejtu i obratno, kao što je međusobno nadijevanje istih imena i slično.

Nadam se da ću ovim skromnim radom doprinijeti afirmaciji kulture Ehli-bejta i ashaba koja je muslimanima današnjice itekako potrebna kako bi se prevazišle mnoge međusobne nesuglasice i nesporazumi koji rezultiraju nejedinstvom i slabljenjem muslimanskog ummeta.

Literatura

1. Al-Askalani, A. (1328. H) *El-Isaba fi temjizi es-sahaba*. Kairo: Matbe'atu es-seade.
2. Ebu Nu'ajm, I. (1405. H) *Hiljetul evlija'*. Bejrut: Daru el-kitab el-arabi.

3. El-Dževzije (1405. H) Zadul me'ad fi hedji hajril ibad. Bejrut: Muessesetu er-risale.
4. El-Kadi, I. (bez godine izdanja) Eš-Šifa' bi ta'rifi hukuki el-mustafa. Bez mjesta izdanja: Daru el-fikr.
5. El-Karadavi, J. (2004) Kejfe nete'amelu me'a et-turasi vet-temezhubi vel ihtilafi. Kairo: Mektebetu Vehbe.
6. En-Nevevi, M. (1392. H) El-Minhadž šerh Sahihi Muslim b. Hadždžadž. Bejrut: Daru ihja' et-turas el-arabi.
7. Er-Rifa'i, M. N. (2002) Tefsir Ibn-Kesir. 2. izd. Sarajevo: Visoki saudijski komitet za pomoć BiH.
8. Et-Temimi, A. (2011) Ehli-bejt i ashabi u ljubavi i srodstvu. Sarajevo: Almagbarrah.
9. Ez-Zehebi, Š. (bez godine izdanja) Sijer e'alami en-nubela'. Bejrut: Muessesetu er-risale.
10. Ferid, A. (bez godine izdanja) El-Fevaidu el-bedi'a. Kairo: Darul Erkam.
11. Ibn Bettal, A. (1420. H) Šerh Ibn Bettal ala Sahih el-Buhari. Rijad: Mektebetu er-Rušd.
12. Ibn Hanbel, A. (bez godine izdanja) Musned Imam Ahmed. Kairo: Muessesetu Kurtuba.
13. Ibn Tejmijje, T. A. (1426. H) Medžmu'u fetava ibn Tejmijje. Daru el-Vefa.

Professional article

THE COMPANIONS OF THE PROPHET (S.A.W.S.), STARS THAT DO NOT LOSE THEIR SHINE

Zuhdija Adilović, Ph.D.

Abstract

The role and significance of honourable companions in spreading Islam is great and significant. That is exactly why they have had a special place for all generations of Muslims. From the very arrival of Islam to this area, Muslims have showed great respect for the most honourable and chosen generation of Muslims. I have supported that relation towards honourable companions with Qur'anic verses and authentic hadiths of the Prophet (s.a.w.s.), with the aim for that practice of respect to last and to dismiss attempts of some fractions and sects to shatter that attitude.

One of important issues which is very common today is a relation of companions towards Ahl al-Bayt and vice versa. This paper is an attempt to present their true relation. The relation was based on Islamic brotherhood and on special respect for the family and descendents of the Prophet (s.a.w.s.). That is clearly seen in Qur'anic verses and numerous hadiths. Also, I have mentioned historical facts that confirm a proper relationship of companions towards Ahl al-Bayt and vice versa, like having the same names and similar to that.

I hope that this humble paper will be a contribution to affirmation of culture of Ahl al-Bayt and companions that Muslims greatly need today in order to put aside many disagreements and misunderstandings which result in disunity and weakening of the Muslim ummah.

Keywords: companions, Ahl al-Bayt, human relations, the Qur'an, hadith

أ. د. زهدي عاديلوفيتش

كلية التربية الإسلامية - جامعة زينيتسا

أصحاب رسول الله (صلى الله عليه وسلم) نجوم لا تفقد بريقها

الخلاصة:

مكانة الصحابة الكرام ودورهم في تبليغ الإسلام ونشره كبير ومهم. ولأجل ذلك، يحتلون مكانة خاصة عند كل الأجيال المسلمة. وكان مسلمو بلادنا من بداية مجيء الإسلام إليها يقدرون أشرف أجيال المسلمين وأفضلها ولا يزالون يحملون لها كل تقدير واحترام. ومن أجل تأكيد هذا الموقف نحو الصحابة الكرام استشهدت بالآيات القرآنية والأحاديث النبوية الصحيحة لمواصلة تطبيق ذلك والاستمرار على هذا المبدأ، وألا تنجح المحاولات من بعض الفرق لزعة ذلك الموقف بطرق شتى عند مسلمي بلادنا.

والسؤال المهمة اليوم في موضوع الصحابة هي موقف الصابة من أهل البيت والعكس. وحاولت في هذا البحث تقديم الموقف الحقيقي لبعضهم من بعض. ذلك الموقف المؤسس على الأخوة الإسلامية باحترام أسرة الرسول وأحفاده عليه الصلاة والسلام. وهذا جليّ في الآيات القرآنية والأحاديث الكثيرة. وقد سردت حقائق تاريخية تؤكد موقف الصحابة السليم تجاه أهل البيت والعكس، كتسمية الأسماء نفسها وحقائق أخرى أيضا.

إنني آمل أن أسهم من خلال هذا البحث المتواضع في نشر ثقافة محبة أهل البيت والصحابة ومعرفة بعض الحقائق التي يحتاج إليها المسلمون اليوم إحتياجا كبيرا لتجاوز الخلافات وسوء التفاهم التي ينتج عنها التفرق والاختلاف وضعف الأمة المسلمة.

الكلمات الأساسية: الأصحاب - الصحابة, أهل البيت, العلاقات بين الناس,

القرآن, الحديث